

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата економічних наук

Онищенко Юлії Ігорівни

на дисертаційну роботу Дрозд Ірини Володимирівни на тему:

«Організаційно-функціональна трансформація банківського сектору економіки України», подану до захисту на здобуття наукового ступеня

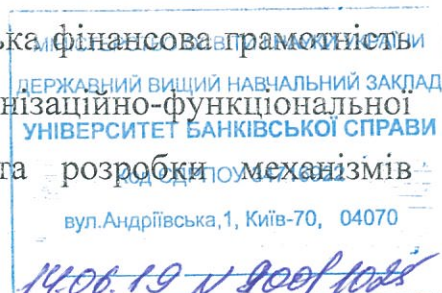
кандидата економічних наук за спеціальністю

08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Ознайомлення з текстом дисертації здобувача, авторефератом та опублікованими науковими працями дає підстави для розгорнутої характеристики основних результатів дослідження та визначення його відповідності встановленим критеріям.

1. Актуальність теми дослідження

Невизначеність, яка супроводжує функціонування вітчизняного банківського сектору на даному етапі та значні системні ризики зумовлюють необхідність його організаційно-функціональної трансформації. Процес трансформації набуває все більшого поширення для обґрунтування комплексних структурних змін та перетворень в межах, зокрема, економічної діяльності, які охоплюють формування нової якості, яка є вкрай необхідною для вітчизняного банківського сектору. Накопичення проблем та недоліків у його функціонуванні, що простежується упродовж усього періоду становлення та розвитку вітчизняної банківської системи, відсутність реального впливу від діяльності банків на економічне зростання в країні, недовіра населення, низька фінансова грамотність та інклюзія зумовлюють необхідність подальшої організаційно-функціональної трансформації вітчизняного банківського сектору та розробки механізмів

управління нею. Таким чином, проблематика, яка порушена дисертантом, є вкрай актуальною та необхідною, у т.ч. враховуючи трансформаційний стан економіки України та структуру вітчизняного фінансового сектору.

Дисертація виконана за планом наукових досліджень в ДВНЗ «Університет банківської справи». Зокрема, при конанні НДР «Місце та роль банківської системи в забезпеченні фінансової безпеки України» (номер державної реєстрації 0117U004520) дисертант розробив авторське теоретико-методологічне обґрунтування напрямів організаційно-функціональної трансформації банківського сектору, а також сформував її особливості в Україні; у НДР «Розроблення Стратегії підвищення фінансової грамотності населення та механізмів її реалізації в Україні» (номер державної реєстрації 0114U003951) використано аналітичні висновки дисертанта щодо сучасного стану розвитку вітчизняного банківського сектору та пропозиції щодо підвищення фінансової грамотності населення як чинника, що впливає на якість організаційно-функціональної трансформації банківського сектору.

С...
С...
С...

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень та відображають особистий внесок автора в розвиток теоретико-методологічних засад, методичних підходів до визначення організаційно-функціональної трансформації банківського сектору економіки України. У дисертації сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків, пропозицій, які відзначаються науковою новизною та мають практичне значення. Високий рівень їх аргументованості забезпечено професійним вирішенням поставлених завдань, використанням широкої інформаційної бази та масиву аналітичних даних, достатньою кількістю напрямів апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, відповідністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті, що сприяло її досягненню.

С...
С...
С...

Предметна спрямованість дослідження відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Дисертаційна робота характеризується системним підходом до вирішення актуальних питань підвищення ефективності організаційно-функціональної трансформації банківського сектору економіки України, у процесі реалізації якого здобувач вміло використовує сучасні методи, прийоми та інструменти наукових досліджень. Зокрема, історичний та аналітичний методи (при визначенні сутності трансформації банківського сектору, виокремленні її класифікаційних ознак та різновидів, визначенні організаційно-функціональної трансформації банківського сектору, напрямів та форм такої трансформації), аналізу та синтезу (при оцінці функціонування вітчизняного банківського сектору в умовах його організаційно-функціональної трансформації, здійсненні декомпозиційного аналізу прибутковості вітчизняного банківського сектору в умовах його організаційно-функціональної трансформації; виявленні впливу заходів НБУ з реформування банківського сектору на його організаційно-функціональну трансформацію; розвитку методичного підходу до оцінки рівня організаційно-функціональної трансформації банківського сектору як складової системи заходів з підвищення її ефективності), економіко-математичного моделювання (при розрахунку рівня організаційно-функціональної трансформації банківського сектору).

Дисертаційне дослідження базувалось на використанні офіційної статистичної інформації, що дало можливість отримати об'єктивні результати. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується публікацією основних результатів дослідження у 14 наукових працях, серед яких 5 статей у наукових фахових виданнях, які входять до наукометричних баз даних (з яких: 1 стаття – до наукометричної бази даних Web of Science, 4 статті – у періодичних наукових виданнях, що входять до Index Copernicus), 2 – у зарубіжних періодичних наукових виданнях (з яких: 1 – у виданні, що індексується у наукометричній базі даних Scopus), 7 публікацій у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Зазначене свідчить про достовірність і достатню обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій Дрозд І.В.

3. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження

У дисертаційній роботі обґрунтовано сутність положень, які характеризуються науковою новизною і свідчать про особистий внесок автора в розвиток економічної науки, який полягає у поглибленні теоретико-методологічних засад, розвитку методичних підходів та розробки практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності організаційно-функціональної трансформації вітчизняного банківського сектору.

Серед основних досягнень дисертаційної роботи Дрозд І.В., що дозволяють підтвердити її наукову новизну, можна виокремити такі:

1. Важливе значення має запропонований методичний підхід до оцінки рівня організаційно-функціональної трансформації банківського сектору на основі введення узагальненого індикативного показника, який базується на п'яти кількісних показниках, зважених на відповідні коефіцієнти вагомості. Такими показниками є: абсолютна зміна кількості діючих банків порівняно з попереднім роком; відношення банківських кредитів до ВВП у поточному році; відносна зміна обсягів залучених банками депозитів порівняно з попереднім роком; відношення власного капіталу банківського сектору до ВВП у поточному році; обсяг фінансового результату банківського сектору. Дисертант враховує, з одного боку, ключові показники банківської діяльності з урахуванням макроекономічного підходу (показники відношення банківських кредитів, власного капіталу до ВВП), а, з іншого – кількісні зміни у банківському секторі (зміни у кількості діючих банків, обсягах запозичених банками коштів, їхньому фінансовому результаті). Реалізація запропонованого підходу дає можливість регулятору визначити трансформаційний стан банківського сектору, за якого доцільно запроваджувати заходи з раннього реагування та формувати стратегію подальших дій на відповідний період (с. 168-173).

2. Прикладне значення має запропоноване дисертантом обґрунтування системи заходів із підвищення ефективності організаційно-функціональної трансформації банківського сектору, яка включає оцінку рівня організаційно-функціональної трансформації банківського сектору (з використанням узагальненого індикативного показника); стимулювання дії чинників, які супроводжують трансформацію («індикаторів прискорення») та визначають її тривалість. Запропонована система заходів може бути використана регулятором як інструмент стратегічного планування та управління організаційно-функціональною трансформацією банківського сектору (с. 173-185).

3. Значним для розвитку наукової думки є визначення сутності організаційно-функціональної трансформації банківського сектору, який конкретизує її організаційно-функціональний характер та ґрунтується на її тлумаченні як процесу, що включає взаємопов'язані зміни у функціях та організації функціонування банківського сектору, що в сукупності забезпечують його стійкий розвиток. Зазначений науково-методичний підхід дозволяє розробити комплекс покрокових заходів з управління організаційно-функціональною трансформацією банківського сектору (с. 48-49, с. 65-66).

4. Суттєве значення має удосконалення дисертантом понятійно-категоріального апарату дослідження, а саме тлумачення понять:

- *«банківський сектор економіки»*, яке, на відміну від існуючих, розглядається з урахуванням особливостей, умов та зв'язків, за яких він формується та функціонує, зокрема, за рахунок об'єднання банків тимчасовим системним зв'язком (який охоплює партнерський, кореспондентський та клієнтський зв'язки), що виникає при пропозиції специфічних банківських продуктів і фінансових послуг. Його застосування поглиблює теоретичні засади банківської діяльності (с. 40);

- *«трансформація банківського сектору»* внаслідок її розгляду як еволюційно-реформаторського процесу якісних та кількісних перетворень у всіх сферах функціонування банківського сектору. Такий підхід сприяє формуванню

розуміння спрямованості та якості перетворень у банківському секторі, зумовлених його трансформацією (с. 40-41).

5. Науковою новизною відзначається також удосконалення обґрунтування змісту стабілізаційної функції банківського сектору з огляду на акцентування уваги на її соціально-стабілізаційному характері, що передбачає підтримання високого рівня довіри населення та інших економічних агентів до банків, забезпечення захисту прав вкладників та кредиторів банків. Такий підхід дозволяє банкам більш зважено враховувати ризики, які виникають у процесі здійснення банківської діяльності, та підтримувати високий рівень довіри економічних агентів до банківського сектору (с. 64-65).

4. Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в тому, що робота, яка є одноосібно виконаною науковою працею, спрямована на поглиблення теоретичних засад, обґрунтування науково-методичних підходів та розробку практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності організаційно-функціональної трансформації банківського сектору економіки.

Практична спрямованість дисертації підтверджується відповідними довідками про впровадження результатів дослідження, зокрема, одержані результати та пропозиції щодо трансформації структури та джерел запозичень банками коштів, активного використання синдикованого кредитування для фінансування великих проектів, участі банків у проектах щодо підвищення фінансової грамотності, використовуються в практичній діяльності АТ «АЛЬФА-БАНК» (довідка від 22.02.2019 № 18095-42-166350). Рекомендації щодо посилення ризик-орієнтованого підходу у сфері фінансового моніторингу, в тому числі за рахунок налагодження обміну інформацією між банками в межах банківської асоціації про ризикованих клієнтів та формування міжбанківської бази даних таких клієнтів, використано в практичній діяльності Незалежної асоціації банків України (довідка від 22.02.2019 № 6043-22/02). Пропозиції щодо напрямів удосконалення банками ризик-орієнтованого підходу у фінансовому

моніторингу та валютному нагляді використовуються в практичній діяльності НБУ (довідка 28.02.2019 № 25-0006/11566).

Теоретичні положення та окремі методичні розробки дисертації використовуються в навчальному процесі ДВНЗ «Університет банківської справи» при викладанні дисциплін «Центральний банк та грошово-кредитна політика», «Банківське регулювання і нагляд», «Банківська система», «Гроші і кредит» (довідка від 06.03.2019 № 12-134/400).

5. Повнота викладених наукових результатів дисертації в наукових працях та авторефераті

Результати дисертації викладені в 14 наукових працях, загальним обсягом 6,28 друк. арк. (із них особисто автору належить 5,64 друк. арк.), серед яких 5 статей у наукових фахових виданнях, 2 – у зарубіжних періодичних наукових виданнях, 7 публікацій у інших виданнях. У публікаціях, виконаних у співавторстві, особистий внесок дисертанта відображено повною мірою.

Кількість, обсяг і зміст опублікованих наукових праць відповідає встановленим вимогам публікації основного змісту та наукових результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Автореферат повністю відображає основні положення дисертації і не містить інформації, яка не була розглянута в роботі.

Дисертація написана державною мовою. Вона складається з анотації, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У цілому дисертаційна робота відзначається логічністю побудови, завершеністю, обґрунтованістю наукових положень і висновків, сучасним науковим стилем подачі матеріалу. Дисертація містить достатню кількість таблиць, схем, рисунків, графіків, які подані безпосередньо в основній частині дисертації. При цьому значна їх кількість винесена в додатки для того, щоб не переобтяжувати основну частину роботи ілюстраціями та таблицями.

6. Зауваження та дискусійні положення

Оцінюючи на високому рівні дисертаційну роботу Дрозд І.В., вважаю за необхідне висловити критичні зауваження, вказати на дискусійні положення і недоліки, а саме:

1. В цілому погоджуючись з визначеними дисертантом чинниками, які впливають на трансформацію в банківському секторі економіки, та підходом до розмежування чинників, які призводять до неї та супроводжують її, слід зауважити, що окремі чинники, які призводять до трансформації банківського сектору доцільніше розглядати як такі, що супроводжують її, зокрема, науково-технічний прогрес; рівень життя населення та фінансовий стан суб'єктів господарської діяльності; рівень фінансової грамотності та довіри населення до банківського сектору (с. 43-44).

2. У межах класифікації трансформації банківського сектору дисертант відповідно до класифікаційної ознаки «ступінь зрушень» виділяє три види такої трансформації: кардинальна; суттєва (істотна, ґрунтовна); помірна. На мій погляд, відсутність обґрунтування суті кардинальної та суттєвої (істотної, ґрунтовної) трансформації формує неоднозначне розуміння в чому різниця між ними (с. 47).

3. Дисертант цілком слушно стверджує про те, що банківський сектор в Україні є недостатньо розвиненим порівняно з економічно розвиненими країнами, про що свідчать результати розрахунків окремих показників (відношення активів та власного капіталу банків до ВВП, відношення виданих кредитів та залучених депозитів до ВВП). При цьому дисертант порівнює значення показника виданих кредитів до ВВП в Україні та показника внутрішнього кредиту фінансового сектору до ВВП у Кіпрі, Великій Британії, Швеції, Португалії, Іспанії, Нідерландах, Греції, Люксембурзі, що, на мою думку, набуває дискусійного характеру з огляду на структуру та розмір фінансового сектору цих країн (с. 98).

4. У п. 2.3 «Вплив заходів НБУ з реформування банківського сектору на його організаційно-функціональну трансформацію» автор зазначає ключові аспекти опублікованих Зasad стратегічного реформування державного банківського сектору та надає їм окрему оцінку. Водночас, недостатньо розкриті

безпосередньо заходи НБУ у реалізації стратегії зі скорочення обсягу державного капіталу в вітчизняному банківському секторі (с. 153-156).

5. На рис. 3.1 дисертант описує систему заходів з підвищення ефективності ОФТ БС, в якій на завершальному п'ятому етапі відбувається періодична оцінка ОФТ БС. При цьому у роботі відсутній детальний опис з якою періодичністю регулятор має здійснювати таку оцінку з метою досягнення ефективної ОФТ БС (с. 174).

6. Рекомендації автора щодо створення на базі АТ «ОЩАДБАНК» спеціалізованого інвестиційного банку та трансформації моделі його розвитку є достатньо обґрунтованими, разом з тим, враховуючи специфіку діяльності інвестиційних банків та поточний стан розвитку вітчизняного фондового ринку, зазначені пропозиції носять дещо декларативний характер в умовах сьогодення (с. 194-195).

7. В п.3.3 дисертантом визначені та описані інструменти підвищення ефективності організаційно-функціональної трансформації банківського сектору, однак, на мою думку, робота тільки виграла б, якщо б на початку було досліджено сутність поняття «ефективність організаційно-функціональної трансформації банківського сектору» та надано його визначення (с. 203-220).

Утім, висловленні зауваження не ставлять під сумнів отримані наукові результати та не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи.

7. Загальний висновок щодо відповідності дисертаційної роботи

встановленим вимогам

Дисертаційна робота Дрозд Ірини Володимирівни на тему «Організаційно-функціональна трансформація банківського сектору економіки України» є завершеною, цілісною за структурою та змістом, самостійно виконаною науковою працею, в якій автор отримала нові обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують актуальну наукову проблему підвищення ефективності організаційно-функціональної трансформації банківського сектору.

Дисертаційна робота виконана на високому рівні, її зміст відповідає обраній темі дослідження, досягнута поставлена мета та вирішені основні завдання. Автореферат і опубліковані автором наукові праці повністю відображають зміст дисертації, результати дослідження, його наукову новизну та практичне значення.

Робота оформлена згідно з вимогами, встановленими Міністерством освіти і науки України, відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит, містить наукову новизну.

Враховуючи зазначене вище, можемо зробити висновок, щодисертаційна робота на тему «Організаційно-функціональна трансформація банківського сектору економіки України» відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, які висуваються додисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, та пунктам 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України No 567 від 24 липня 2013 року зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України No 656 від 19.08.2015 р., No 1159 від 30.12.2015 р., No 567 від 27.07.2016 р., а її автор, Дрозд Ірина Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук,
доцент кафедри банківської справи

Одеський національний економічний університет

Ю. І. Онищенко

